

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.korpo.pol.pl/cbos> E-mail: cbos@pol.pl

BS/115/101/94

MŁODZIEŻ I UŻYWKI

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, CZERWIEC '94

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

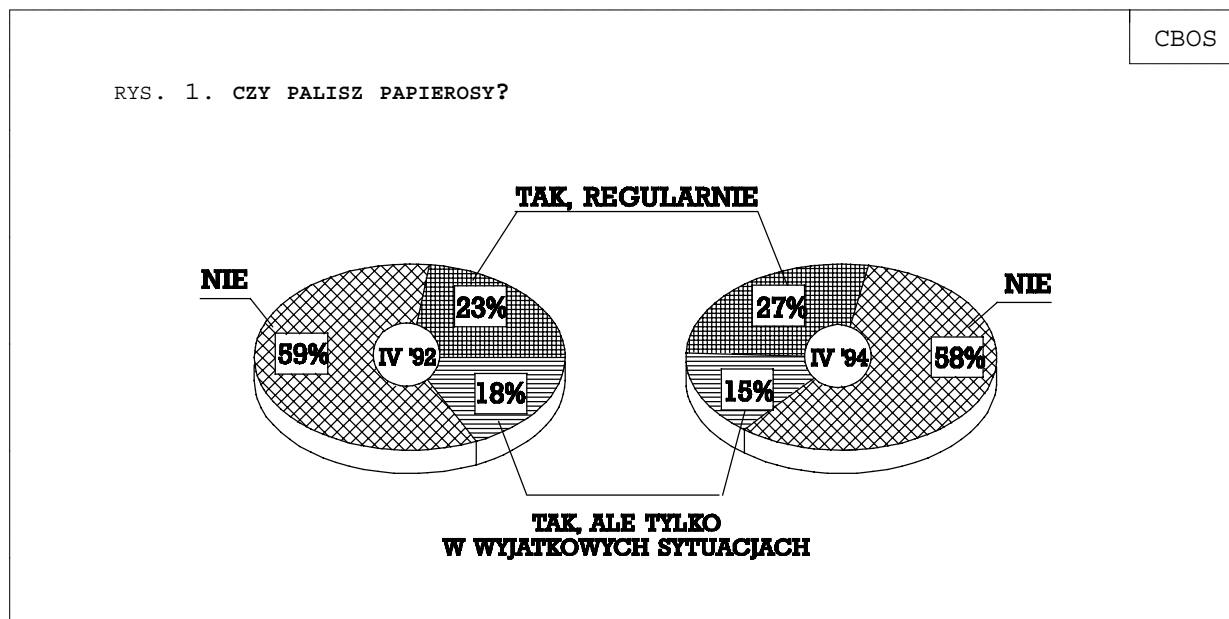
Stosunek młodzieży do używek jest szczególną miarą zdrowia społeczeństwa. W motywacjach młodych ludzi sięgających po środki uzależniające ujawniają się wszystkie ułomności i patologie życia dorosłej części społeczeństwa. Mimo że - jak wykazało nasze badanie¹ - najsilniejszy wpływ na stosowanie używek oraz narkotyków ma grupa rówieśnicza, jednak obowiązująca w niej subkultura oraz metody radzenia sobie z problemami życiowymi są pochodną kultury całego dorosłego społeczeństwa.

Wydaje się, że dla części młodzieży picie i palenie jest oznaką wkroczenia w dorosłe życie. Narkotyki, choć mogą być traktowane zabawowo, często są próbą ucieczki od życiowych problemów.

Papierosy

Pomimo lansowanej mody na niepalenie papierosów, w porównaniu z sytuacją sprzed dwóch lat niewiele się zmieniło w tym względzie. Ponad połowa młodych ludzi deklaruje się jako niepalący, więcej niż jedna czwarta zaś przyznaje, że pali regularnie. Sporadycznie po papierosa sięga co siódmy badany. Nałogowo pali nawet nieco więcej młodych ludzi niż przed dwoma laty. Tylko nieznacznie spadł odsetek tych, którzy teoretycznie mogliby zrezygnować z palenia - sięgających po papierosa w wyjątkowych sytuacjach czy przy szczególnych okazjach.

¹ Badanie "Młodzież '94" zrealizowano w dniach 8-18 kwietnia '94 na reprezentatywnej próbie młodzieży ostatnich klas szkół ponadpodstawowych (N=1260).

Palacze to najczęściej młodzież miejska, zwłaszcza młodzi ludzie mieszkający w wielkich aglomeracjach. Dwukrotnie częściej do tego nałogu przyznają się chłopcy (36%) niż dziewczęta (17%). W paleniu tytoniu przodują uczniowie zasadniczych szkół zawodowych i techników; na ostatnim miejscu są licealiści. Dobrzy uczniowie: piątkowi czy czwórkowi, częściej niż pozostali unikają papierosów. Palenie idzie w parze nie tylko z problemami w szkole, ale może się wiązać również z głębszymi postawami: najmniej palaczy jest wśród osób bardzo religijnych, więcej - wśród uczniów nie uczestniczących w praktykach religijnych. Dość istotnym czynnikiem sprzyjającym regularnemu paleniu są zasoby finansowe rodziny. Nałogowi palacze najczęściej rekrutują się z rodzin dobrze sytuowanych. Częstość sięgania po papierosa sprzyja również wyższy poziom wykształcenia rodziców. Być może są oni pod tym względem bardziej tolerancyjni. Najczęściej palą dzieci kadry kierowniczej i inteligencji oraz pracowników fizyczno-umysłowych. Najrzadziej dzieci rolników i - co interesujące - młodzież ze środowisk robotniczych.

Alkohol

Częstym i niestety, jak się wydaje, coraz istotniejszym elementem młodzieżowego stylu życia jest spożywanie alkoholu. Tylko co piąty uczeń zadeklarował, że w ciągu ostatniego miesiąca w ogóle nie pił alkoholu.

Tabela 1. Czy w ciągu ostatniego miesiąca piłeś...:

PIWO							
	Ani razu	1 raz	2-3 razy	4-5 razy	6 razy i więcej	Tak, bez podania, ile razy	Brak danych
IV '92	47%	8%	11%	7%	10%	13%	4%
IV '94	40%	10%	18%	10%	18%	3%	1%
WINO							
IV '92	59%	16%	11%	3%	2%	6%	3%
IV '94	59%	17%	15%	4%	4%	1%	0
WÓDKĘ I INNE MOCNE ALKOHOLE							
IV '92	69%	10%	7%	3%	2%	6%	3%
IV '94	53%	18%	15%	7%	5%	2%	0

Najczęściej młodzież pije piwo. Wyjąwszy nielicznych, którzy nie podali liczby, gustujący w piwie młodzi ludzie piją je przeciętnie siedem razy w ciągu miesiąca. W przypadku wina i wódki średnia ta wynosi trzy razy w miesiącu. Wydaje się zatem, że picie piwa przez młodzież ma charakter dość powszedni, podczas gdy picie wina i wódki - bardziej okazjonalny.

W porównaniu z sytuacją sprzed dwóch lat więcej młodzieży spożywa alkohol. Piją też częściej i mocniejsze gatunki alkoholi. Wzrost dotyczy nie tylko piwa, które wyraźnie się upowszechniło, ale przede wszystkim wódki i innych wysokoprocentowych trunków. W 1992 roku do picia wódki przyznawała się mniej niż jedna trzecia młodzieży; obecnie blisko połowa.

Warto zaznaczyć, że wniosków tych nie podważa fakt, iż właśnie w kwietniu przypadały Święta Wielkanocne. Dwa lata temu ankietowani również mieli okazję do tradycyjnego świętowania w okresie bezpośrednio poprzedzającym badanie. Należy też zauważyć, że obecnie - odwrotnie niż przed dwoma laty - wódka okazuje się trunkiem bardziej popularnym niż wino.

Wysokoprocentowe alkohole częściej piją chłopcy (60%) niż dziewczęta (23%). W ciągu miesiąca poprzedzającego badanie co piąty chłopiec pił wódkę co najmniej cztery razy. Równie często piła wódkę co dwudziesta spośród ankietowanych uczennic.

W stosunku do roku 1992 ilość i częstość spożywania mocnych trunków zwiększyła się w podobny sposób zarówno w grupie dziewcząt, jak i chłopców. Do picia wódki przyznaje się obecnie o 17 punktów procentowych więcej dziewcząt niż dwa lata temu. W przypadku chłopców odsetek ten wzrósł o 19 punktów. Można przypuszczać, że na upowszechnianie się spożywania mocnych alkoholi wpływ mają głównie grupy rówieśnicze. Być może nie bez znaczenia jest też ich dostępność i cena; wina wciąż pozostają stosunkowo drogie.

Picie mocnych trunków bardziej rozpowszechnione jest w dużych miastach niż na wsi. Wśród młodzieży uczącej się prym wiodą uczniowie techników, na drugim miejscu są uczniowie zasadniczych szkół zawodowych. W mocnych alkoholach najmniej gustują uczniowie liceów. Okazuje po temu częściej znajdują też uczniowie dwójkowi i trójkowi niż mający lepsze oceny. Czynnikiem silnie różnicującym picie mocnych trunków jest religijność. Spośród osób głęboko religijnych w ogóle nie piło ich ostatnio blisko trzy czwarte badanych (72%); wśród praktykujących kilka razy w roku lub niepraktykujących odsetek ten wynosi: 39 i 44.

Częstości picia wysokoprocentowego alkoholu wyraźnie sprzyja dobra sytuacja materialna rodziny. Wyraźnie częściej niż inni po mocne trunki sięgają dzieci prywatnych przedsiębiorców.

Picie piwa jest najbardziej popularne w wielkich aglomeracjach. Najczęściej piją je chłopcy - 80%, wśród dziewcząt przyznaje się do tego 38%. Warto też zaznaczyć, że blisko jedna trzecia chłopców (30%) to zdecydowani zwolennicy tego trunku - w ciągu ostatniego miesiąca zdarzyło im się pić piwo co najmniej sześć razy. I w tym wypadku, podobnie jak w picciu mocnych alkoholi, przodują uczniowie techników, na drugim miejscu są uczniowie zasadniczych szkół zawodowych.

Częstość "chodzenia na piwo" zależy od zasobów finansowych rodziny. Im lepiej ocenia się jej sytuację materialną, tym więcej po temu okazji. Istotnym czynnikiem różnicującym zachowania jest też wykształcenie rodziców i ich status zawodowy. Im jest ono wyższe, tym częstsze wśród młodzieży picie piwa. Wyjątkowym upodobaniem do tego trunku odznaczają się dzieci kadry kierowniczej i inteligencji oraz pracowników umysłowych niższego szczebla - odpowiednio 33% i 38% pije piwo 4 razy w miesiącu i częściej. Najmniej gustują w piwie dzieci rolników.

Stosunkowo mniejszą popularnością wśród młodzieży cieszy się wino, choć częstość jego używania w ostatnich dwóch latach prawie się nie zmieniła. Jego picie ma też charakter bardziej okazjonalny niż spożywanie innych alkoholi. Częstość jego spożywania jest dość podobna we wszystkich środowiskach wyróżnionych ze względu na cechy socjodemograficzne. Warto zauważyć, że nie rzadziej niż inni piją wino osoby głęboko religijne i często praktykujące, które bardzo wyróżniają się jako niepijący i pijący bardzo rzadko inne alkohole.

Wino nieco częściej preferują dziewczęta, jednak i ten rodzaj alkoholu piją one rzadziej niż chłopcy. Dość charakterystyczne jest to, że w odróżnieniu od wódki i piwa, do najczęściej pijących wino zaliczają się osoby oceniające sytuację materialną rodziny jako złą lub przeciętną. Może to oznaczać, że nie chodzi tu o wina gatunkowe, ale o najtańszą, krajową produkcję. Istotnym czynnikiem różnicującym preferencje co do rodzaju alkoholu okazuje się też jest miejsce zamieszkania - wino najczęściej pite jest przez młodzież wiejską. Stosunkowo częściej niż inni ten rodzaj alkoholu spożywają dzieci rolników.

Alkoholizm młodzieży tłumaczony jest czasami problemami młodych ludzi. Warto podkreślić, że - według naszych ocen - picie z powodu frustracji czy niepowodzeń stanowi tylko małą część całego zjawiska. W gruncie rzeczy alkohol pojawia się wśród młodzieży raczej jako zjawisko z kręgu form spędzania wolnego czasu, rozrywki i życia grupowego niż problemów indywidualnych.

W przypadku uczniów szkół ponadpodstawowych brak jest zależności między częstością sięgania przez młodych ludzi po alkohol a oceną stosunków panujących w domu. Prawie identycznie oceniają swoje stosunki zarówno z ojcem, jak i matką osoby pijące sporadycznie i te, którym ostatnio zdarzało się to bardzo często - co najmniej sześć razy w ciągu miesiąca. Uczniowie pijący bardzo często tylko nieznacznie gorzej oceniają swoje stosunki z nauczycielami, choć zarazem - jak wspomnieliśmy - częściej piją raczej źli niż dobrzy uczniowie. Z częstością picia niewiele wspólnego ma też, jak się okazuje, ocena atmosfery panującej w domu. Zależności między oceną stopnia, w jakim jest ona przyjazna czy nieprzyjazna² dla młodego człowieka, a tym, ile razy zdarza mu się pić alkohol, okazały się nieistotne.

Inna kategoria wyjaśnień nadużywania alkoholu przez młodzież to odwołania do frustracji na skutek braku perspektyw życiowych. Nie jest jednak tak, by z częstszym piciem alkoholu szła w parze większa skłonność młodych ludzi do postrzegania się w kategoriach straconego pokolenia czy przeświadczenie o braku wpływu na własne życie³.

Duże znaczenie ma natomiast stopień integracji z grupą rówieśniczą. Więcej okazji do picia alkoholu mają ci, którzy tworzą własną "paczkę". Oni też częściej niż inni go piją. Im lepiej młodzi ludzie czują się w grupie, lepiej oceniają swoje stosunki z rówieśnikami, tym częściej zdarza im się pić alkohol. Można zatem stwierdzić, że okazją do picia jest raczej zabawa niż stres. Nie znaczy to oczywiście, że przypadki częstego sięgania po alkohol na skutek stresów czy problemów osobistych w ogóle nie dotyczą młodych ludzi. Generalnie jednak picie alkoholu przez młodzież częściej wiąże się z rozrywką i jest atrybutem kontaktów towarzyskich, mniej zaś wynika z frustracji młodego pokolenia.

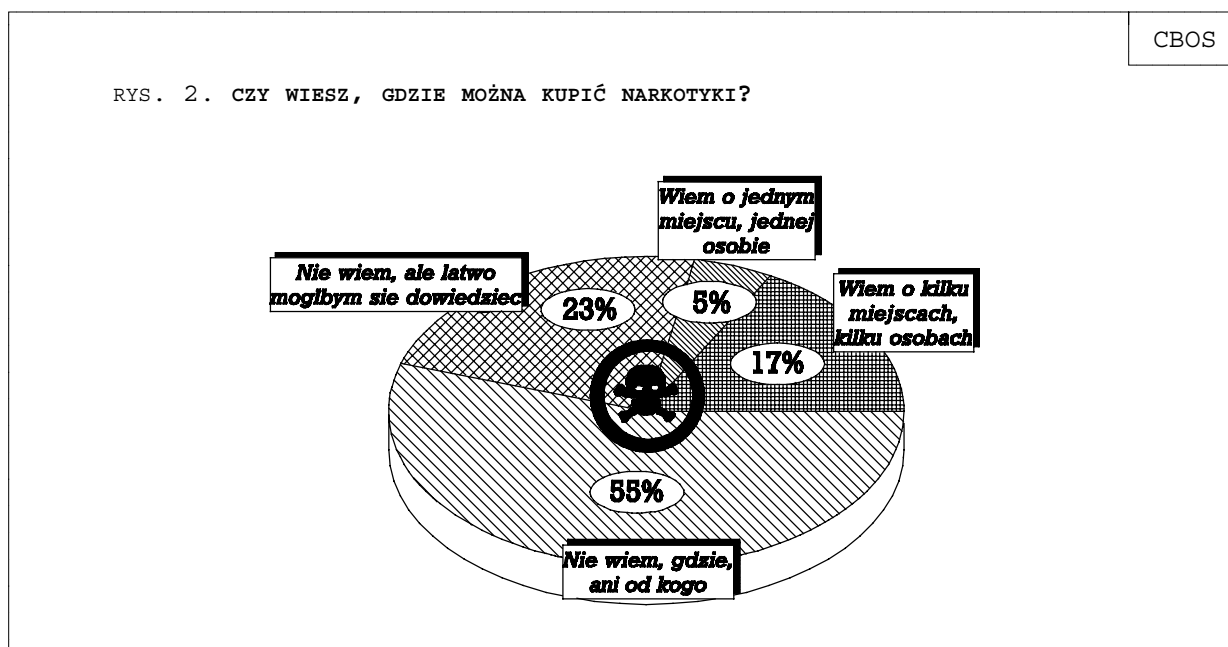
Nieco inaczej wygląda sytuacja w przypadku narkotyków.

² Zob. komunikat CBOS: "Jaka jesteś, rodzino?", czerwiec '94.

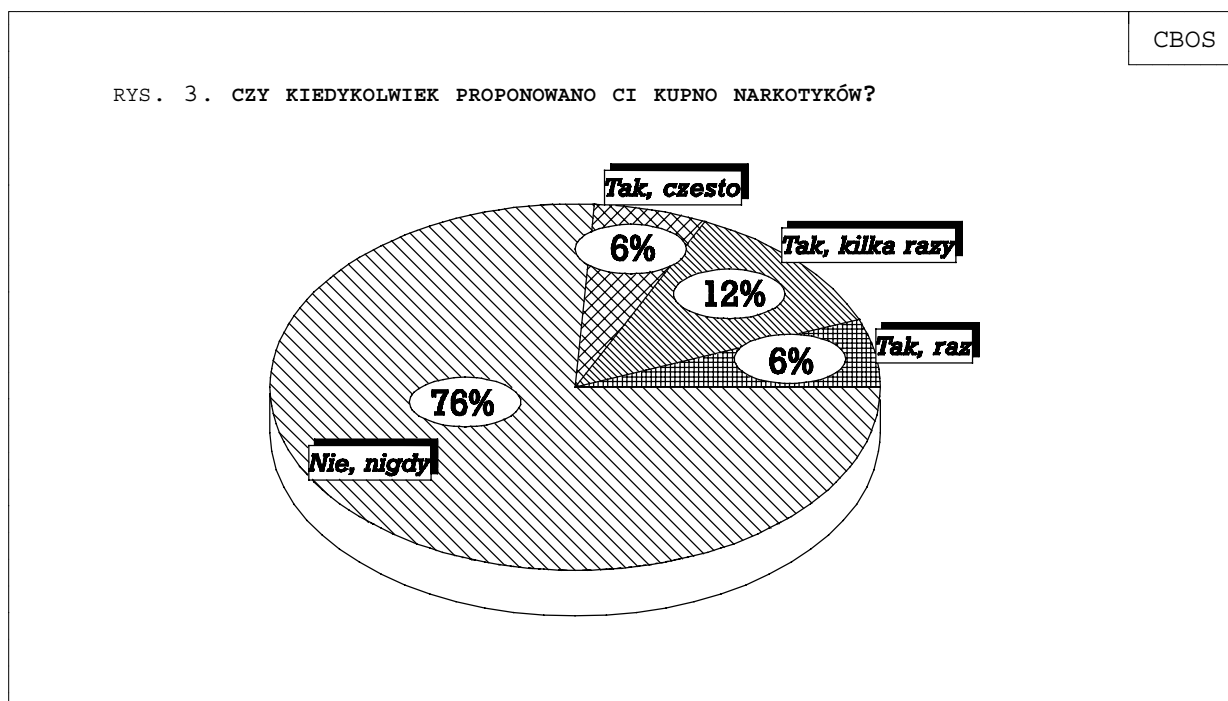
³ Badano zależności między częstością picia różnych alkoholi a akceptacją jednego stwierdzenia z każdej pary: 1) "Jesteśmy pokoleniem, przed którym stoi szansa na lepsze życie niż mieli nasi rodzice", 2) "Jesteśmy kolejnym straconym pokoleniem" oraz: 1) "Sukces w życiu zależy przede wszystkim od czynników, na które nie mam wpływu", 2) "Sukces w życiu zależy przede wszystkim ode mnie".

Narkotyki

Dostępność narkotyków niepokojąco się rozszerza. Tylko ponad połowa absolwentów szkół ponadpodstawowych nie umiałaby ich zdobyć. Więcej niż jedna piąta deklaruje, że nie miałaby z tym żadnych trudności: wie, od kogo albo gdzie można je kupić. Taka sama liczebnie grupa, choć w tej chwili się nie orientuje, łatwo mogłaby uzyskać taką informację.

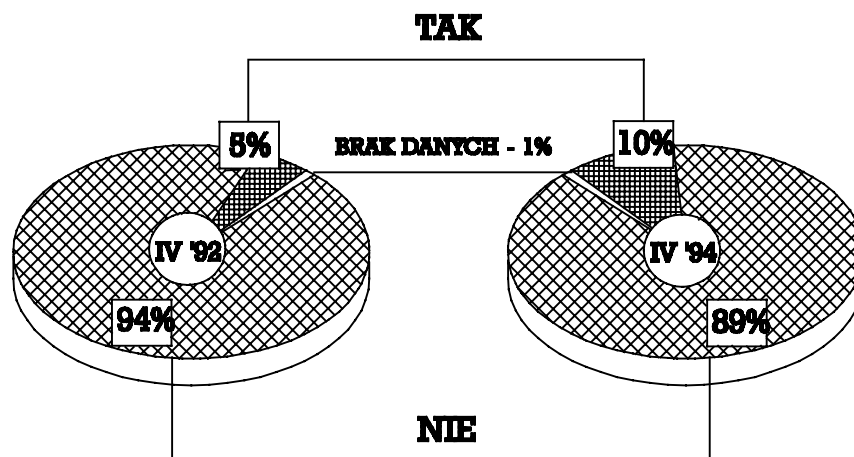
Deklarowana przez uczniów znajomość kanałów dystrybucji narkotyków nie oznacza oczywiście bezpośredniego zetknięcia się z "dealerem" - z ofertą kupna jakiegoś rodzaju środków odurzających. Trzy czwarte ankietowanych twierdzi, że nigdy nie złożono im takiej propozycji.

Najłatwiejszy dostęp do narkotyków ma młodzież w dużych miastach. Tylko jedna trzecia nie wie, jak ani od kogo można je kupić. Najlepiej zorientowani są w tej kwestii uczniowie techników i liceów ogólnokształcących. Tego rodzaju informacjami rzadziej dysponują uczniowie zasadniczych szkół i liceów zawodowych. Najlepiej zorientowana jest młodzież ze środowisk inteligenckich - dzieci kadry kierowniczej i inteligencji. Są to zarazem te środowiska, w których najczęściej spotykano się z ofertą kupna narkotyków.

Do bezpośredniego kontaktu z narkotykami, próbowania ich bądź brania w ciągu ostatniego roku, przyznaje się co dziesiąty uczeń szkoły ponadpodstawowej. Dwa lata temu było ich o połowę mniej.

RYS. 4. CZY W CIĄGU OSTATNIEGO ROKU UŻYWAŁE(A) Ś NARKOTYKÓW, ŚRODKÓW ODURZAJĄCYCH?

Ci, którzy deklarują, że zażywali narkotyki, najczęściej przyznają się do palenia marihuany. Do próbowania stosunkowo nowych i "twardych" środków odurzających: amfetaminy i LSD, przyznaje się odpowiednio 6% i 4% ankietowanych. Tylko nieliczni, podobnie jak w roku 1992, zażywali kokainę (2%). W porównaniu z sytuacją sprzed dwóch lat mniej popularne stało się wążanie kleju (w '92 - 8%; obecnie 4%) oraz zażywanie środków uspokajających, takich jak relanium ('92 - 6% i obecnie 3%).

Kontakt z narkotykami dużo częściej deklarują chłopcy (15%) niż dziewczęta (5%). Jest to zjawisko najbardziej rozpowszechnione wśród uczniów techników (17%), rzadziej zaś wśród licealistów szkół ogólnokształcących (12%) i liceów zawodowych (9%). W najmniejszym stopniu dotyczy to uczniów zasadniczych szkół zawodowych (4%).

Narkomania jako taka jest zjawiskiem występującym przede wszystkim w wielkich aglomeracjach, toteż ci, którzy próbowali narkotyków, to najczęściej uczniowie ze środowisk wielkomiejskich (17%). W dalszym ciągu bardziej izolowane od narkotyków pozostają środowiska młodzieży wiejskiej (6% deklaruje kontakt z narkotykami). Jeśli nie systematycznemu braniu, to eksperymentom z narkotykami sprzyja brak uczestnictwa w praktykach religijnych i ateistyczny światopogląd.

Do sięgania po środki odurzające częściej przyznają się dobrzy uczniowie - piątkowi czy szóstkowi niż źli czy przeciętni. Jest to - jak można zakładać - młodzież o dość szerokich horyzonatach, o czym może świadczyć duże zainteresowanie polityką. Znamienne, że kontakt z narkotykami częściej deklaruje młodzież ze środowisk inteligenckich, rodzin dobrze sytuowanych. Najczęściej są to dzieci kadry kierowniczej i inteligencji oraz prywatnych przedsiębiorców. Czynnikiem najbardziej sprzyjającym podejmowaniu prób z narkotykami okazuje się wysoki poziom wykształcenia matki. Spośród respondentów mających w ciągu ostatniego roku kontakt ze środkami odurzającymi aż 27% to uczniowie, których matki mają wyższe wykształcenie. Jak dowodzą wyniki badań, mają one słabszy kontakt z dziećmi⁴, być może z racji aktywności zawodowej, częstszej w przypadku kobiet wykształconych.

W pytaniu otwartym zapytaliśmy ankietowanych, dlaczego - ich zdaniem - młodzi ludzie w Polsce sięgają po narkotyki.

Wobec narkomanii, jej początków większość młodzieży wykazuje wiele zrozumienia. Główna przyczyna zażywania narkotyków to, zdaniem uczniów, **kłopoty i problemy osobiste**. Według opinii 43% badanych, po narkotyki sięgają ci, którzy chcą uciec przed kłopotami w domu czy w szkole i nie potrafią sobie poradzić z nadmiarem stresów. Pocięszania w narkotykach szukają osoby nie umiejące się uporać z własnymi problemami i nie znajdujące oparcia w najbliższym otoczeniu. Warto podkreślić, że duży odsetek wśród tych odpowiedzi to oskarżenie skierowane bezpośrednio pod adresem domu i najbliższej rodziny (18%).

Ku takiej interpretacji problemu skłaniają się częściej dziewczęta, młodzież pochodząca ze wsi, z rodzin źle sytuowanych, a także osoby religijne, często praktykujące. W tych środowiskach kontakt zarówno z narkotykami, jak i osobami biorącymi narkotyki jest najsłabszy.

⁴ Zob. komunikat CBOS: "Jaka jesteś, rodzino?"

Duża grupa młodzieży (26%) myśli o problemie i jego przyczynach raczej **w kategoriach egzystencjalnych**. Według nich, przyczyny narkomanii biorą się z głębszych doświadczeń młodych ludzi - poczucia braku sensu istnienia, braku wartościowych treści życia czy niedorastania rzeczywistości do ich wyobrażeń i oczekiwań. Ci respondenci przypisują osobom sięgającym po narkotyki chęć oderwania się od codzienności, ucieczki od rzeczywistości definiowanej jako brudna i nudna. Narkotyki są, według nich, drogą ucieczki od niej; sięgają po nie ci, którzy poszukują alternatywy i wartościowych - we własnym przekonaniu - doznań.

Ten typ argumentacji najczęściej występuje w wypowiedziach licealistów, młodzieży z wielkich miast, najczęściej o ateistycznym światopoglądzie, wywodzącej się ze środowisk inteligentnych. Warto podkreślić, że tego rodzaju interpretacja jest właściwa tym grupom młodzieży, w których deklaracje kontaktów z narkotykami były najczęstsze.

Wpływ czynników środowiskowych - grupy rówieśniczej wymienia jedna czwarta ankietowanych (25%). Zdaniem 14% spośród nich, młodzież sięga po narkotyki, by zaimponować swoim kolegom, dla "szpanu", by nie okazać słabości. Dalsze 9% widzi w tym wpływ złego towarzystwa, w którym się znajdują - biorą, bo ktoś ich do tego namówił.

W opinii 16% ankietowanych uczniów, jednym z istotnych powodów jest **ciekawość**, chęć spróbowania czegoś nowego; ciekawość podsycana otaczającym narkotyki nimbem owocu zakazanego.

Wyraźny dystans w stosunku do osób zażywających narkotyki zachowuje prawie jedna czwarta respondentów (22%). Co dziesiąty z nich uważa, że przyczyną brania narkotyków jest **nadmiar wolnego czasu, zbyt ułatwione życie**, dobrobyt, a także wewnętrzna pustka, **brak zainteresowań** i nuda panująca wśród młodych ludzi. Kolejne 12% wyrażało swoją dezaprobatę jeszcze mniej oględnie, określając przyczyny sięgnięcia po narkotyki jako **głupotę**.

Porównanie wyników ostatniego sondażu z uzyskanymi dwa lata temu nie wypada zbyt pomyślnie. Nie notujemy, co prawda, wzrostu zjawiska niktynizmu wśród młodzieży, ale też wyniki świadczą, że moda na niepalenie nawet w tym środowisku, wydawałoby się najbardziej podatnym na wartość ekologicznego stylu życia, nie odnosi specjalnych sukcesów. W porównaniu z sytuacją sprzed dwóch lat więcej młodzieży przyznaje się do picia alkoholu. Piją też częściej i mocniejsze gatunki alkoholi. Wzrost dotyczy nie tylko piwa, które wyraźnie się upowszechniło, ale przede wszystkim wódki i innych wysokoprocentowych trunków. Coraz więcej też młodzieży uczącej się ma kontakt z narkotykami. Dziś przyznaje się do tego co dziesiąty uczeń szkoły ponadpodstawowej; dwa lata temu było ich o połowę mniej.

A N E K S

Tabela 1. Czy palisz papierosy? 1 - tak, regularnie; 2 - tak, ale tylko w wyjątkowych sytuacjach; 3 - nie

(%)

	1	2	3	Liczba osób
Ogółem	27	15	58	1254
Płeć				
Mężczyźni	36	14	49	653
Kobiety	17	16	67	598
Typ szkoły				
Liceum ogólnokształcące	21	9	70	201
Technikum	28	14	58	239
Liceum zawodowe	23	16	61	222
Zasadnicza szkoła zawodowa	30	17	53	588
Miejsce zamieszkania				
Wieś	20	16	64	407
Miasto do 20 tys.	29	15	56	239
od 21 do 100 tys.	26	16	58	302
101-500 tys.	43	11	46	140
501 tys. i więcej mieszk.	31	14	55	157
Ocena mater. warunków rodziny				
Złe	26	14	59	263
Średnie, przeciętne	26	15	59	649
Dość dobre	28	17	54	191
Dobre i b.dobre	33	12	56	144
Wykształcenie matki				
Podstawowe	24	17	59	327
Zasadnicze zawodowe	24	14	63	367
Średnie	28	15	57	311
Pomaturalne	37	13	51	134
Wyższe	36	15	48	99
Wykształcenie ojca				
Podstawowe	28	15	57	266
Zasadnicze zawodowe	22	15	63	489
Średnie	30	16	54	267
Pomaturalne	33	11	56	98
Wyższe	36	15	49	113
Grupa społ.-zaw. ojca - pracujący				
Kadra kier., inteligencja	34	15	52	110
Prac. umysł. niż. szczebla	28	20	52	138
Pracownicy fiz. - umysł.	33	9	59	80
Robotnicy wykwalifikowani	25	13	62	480
Robotnicy niewykwalifik.	29	15	56	131
Rolnicy	17	19	64	138
Prywatni przedsiębiorcy	26	15	59	68
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	25	25	50	32
Bezrobotni	46	15	38	13
Gospodynie domowe i inni	14	29	57	7
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	13	13	74	107
Raz w tygodniu	20	16	64	720
Kilka razy w roku	41	15	44	232
W ogóle nie uczestniczy	45	12	43	182
Zainteresowanie polityką				
Duże	23	17	60	92
Średnie	23	13	64	491
Nikłe	27	16	57	286
Żadne	34	15	51	363
Za jakiego ucznia się uważasz?				
Dwójkowego lub trójkowego	35	15	50	582
Czwórkowego	21	14	65	602
Piątkowego lub szóstkowego	19	15	66	68

Tabela 2. Czy w ciągu ostatniego miesiąca piłe(a)ś wódkę i inne alkohole?

	(%)							Liczba osób
	Tak, raz	Tak, 2-3 razy	Tak, 4-5 razy	6 razy i więcej	Tak, mało	Tak, dużo	Nie, ani razu	
Ogółem	18	15	7	5	1	1	53	1260
Płeć								
Mężczyźni	20	18	11	8	1	1	40	655
Kobiety	16	11	3	2	1	0	67	602
Typ szkoły								
Liceum ogólnokształcące	15	12	5	2	1	0	65	203
Technikum	23	20	8	9	2	1	38	239
Liceum zawodowe	17	11	4	1	0	0	66	224
Zasadnicza szkoła zawodowa	18	15	9	6	1	1	50	590
Miejsce zamieszkania								
Wieś	19	13	5	3	1	0	58	409
Miasto do 20 tys.	20	14	8	5	0	0	54	241
od 21 do 100 tys.	16	16	7	7	1	2	51	303
101-500 tys.	20	18	9	5	3	0	45	140
501 tys.i więcej mieszk.	15	15	11	6	1	2	49	158
Ocena mater. warunków rodziny								
Złe	22	16	3	5	1	0	53	265
Średnie, przeciętne	15	15	8	5	1	1	54	652
Dość dobre	20	14	7	5	0	1	53	192
Dobre i b.dobre	20	11	12	8	1	0	49	144
Wykształcenie matki								
Podstawowe	18	15	6	5	1	1	55	328
Zasadnicze zawodowe	19	11	5	4	1	1	57	369
Średnie	17	16	11	6	1	1	48	313
Pomaturalne	13	18	8	5	1	0	56	134
Wyższe	20	18	4	7	1	1	49	100
Wykształcenie ojca								
Podstawowe	19	15	6	8	0	1	51	266
Zasadnicze zawodowe	18	12	6	4	1	1	58	494
Średnie	19	16	10	5	1	1	47	267
Pomaturalne	13	19	5	4	0	2	56	98
Wyższe	15	18	6	7	2	0	53	114
Grupa społ.-zaw. ojca - pracujący								
Kadra kier., inteligencja	16	18	5	5	0	2	53	111
Prac.umysł.niż.szczebła	17	19	6	2	1	1	54	138
Pracownicy fiz.- umysł.	13	14	14	3	1	0	56	80
Robotnicy wykwalifikowani	17	12	7	6	1	1	56	485
Robotnicy niewykwalifik.	22	15	6	5	1	2	50	131
Rolnicy	18	14	6	5	0	1	56	138
Prywatni przedsiębiorcy	22	15	4	10	1	1	46	68
Bierni zawodowo								
Renciści i emeryci	25	19	9	3	0	0	44	32
Bezrobotni	0	31	0	8	0	0	62	13
Gospodynie domowe i inni	14	29	14	0	0	0	43	7
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	15	6	3	3	1	1	72	109
Raz w tygodniu	18	14	5	4	1	1	57	723
Kilka razy w roku	21	18	13	6	2	1	39	232
W ogóle nie uczestniczy	15	18	8	12	1	2	44	183
Zainteresowanie polityką								
Duże	11	13	8	6	0	2	60	93
Średnie	17	15	8	4	1	1	55	493
Nikłe	17	18	5	6	2	1	51	289
Zadne	21	12	8	6	1	1	50	363
Za jakiego ucznia się uważasz?								
Dwójkowego lub trójkowego	21	17	9	8	1	1	44	586
Czwórkowego	15	13	5	2	1	1	61	604
Piątkowego lub szóstkowego	16	9	7	4	0	1	61	68

Tabela 3. Czy w ciągu ostatniego roku używał(a)ś narkotyków,
środków odurzających?

(%)

	Tak	Nie	Liczba osób
Ogółem	10	90	1258
Płeć			
Mężczyźni	15	85	653
Kobiety	5	95	602
Typ szkoły			
Liceum ogólnokształcące	12	88	201
Technikum	17	83	239
Liceum zawodowe	4	96	224
Zasadnicza szkoła zawodowa	9	91	590
Miejsce zamieszkania			
Wieś	6	94	409
Miasto do 20 tys.	11	89	240
od 21 do 100 tys.	13	87	303
101-500 tys.	10	90	140
501 tys.i więcej mieszk.	17	83	157
Ocena mater. warunków rodziny			
Złe	8	92	264
Średnie, przeciętne	10	90	652
Dość dobre	13	87	192
Dobre i b.dobre	15	85	143
Wykształcenie matki			
Podstawowe	6	94	328
Zasadnicze zawodowe	7	93	369
Średnie	11	89	311
Pomaturalne	17	83	134
Wyższe	27	73	100
Wykształcenie ojca			
Podstawowe	6	94	266
Zasadnicze zawodowe	7	93	494
Średnie	14	86	267
Pomaturalne	16	84	96
Wyższe	19	81	114
Grupa społ.-zaw. ojca - pracujący			
Kadra kier., inteligencja	19	81	110
Prac.umysł.niż.szczebła	15	85	138
Pracownicy fiz. - umysł.	5	95	80
Robotnicy wykwalifikowani	9	91	484
Robotnicy niewykwalifik.	3	97	131
Rolnicy	7	93	138
Prywatni przedsiębiorcy	19	81	68
Bierni zawodowo			
Renciści i emeryci	6	94	32
Bezrobotni	15	85	13
Gospodynie domowe i inni	14	86	7
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	5	95	109
Raz w tygodniu	7	93	722
Kilka razy w roku	13	88	232
W ogóle nie uczestniczy	23	77	182
Zainteresowanie polityką			
Duże	15	85	92
Średnie	9	91	493
Nikłe	10	90	289
Żadne	12	88	362
Za jakiego ucznia się uważasz?			
Dwójkowego lub trójkowego	12	88	585
Czwórkowego	8	92	603
Piątkowego lub szóstkowego	16	84	68